

وزارت صنعت، معدن و تجارت
سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

گزارش :

وضعیت تولید، توزیع و بازار پودر شوینده در سال ۱۳۹۲

تهیه و تنظیم :

معاونت نظارت بر کالاهای مصرفی و شبکه های توزیعی و اقتصادی

اداره کل نظارت بر محصولات بهداشتی، دارویی و تجهیزات پزشکی

گروه محصولات بهداشتی

تیرماه ۱۳۹۳

گزارش

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲	مقدمه
۲	تاریخچه تولید پودر در ایران
۴	سرانه مصرف
۴	تولید
۵	توزیع
۵	صادرات
۶	واردات
۷	مواد اولیه
۹	قیمت
۱۰	نظرات و پیشنهادات
۱۱	جداول و نمودارهای پیوست

استفاده از صابون به عنوان پاک کننده به قرن‌ها پیش از میلاد بر می گردد لیکن ورود شوینده های صنعتی به بازار مدیون پیشرفت علوم و صنایع شیمیایی در دوران جنگ جهانی اول و کمبود شدید چربی برای تولید صابون بود. اولین کشوری که اقدام به تولید شوینده مصنوعی کرد کشور آلمان بود که آلکیل نفتالین سولفونات ها را با نام تنساید تولید و عرضه کرد. در اواخر دهه ۱۹۲۰ و اوایل ۱۹۳۰ با ساخت آلکیل آریل سولفونات ها و پس از جنگ جهانی دوم با پیدایش آلکیل بنزن سولفوناتها زمینه پیدایش پودرهای رختشویی فراهم شد. نخستین شوینده تجاری در سال ۱۸۷۸ توسط شرکت هنکل در آلمان وارد بازار شد.

پودر لباسشویی فوا (Fewa) نخستین شوینده مناسب برای پارچه های ظریف بود که در سال ۱۹۳۲ وارد بازار آلمان شد. به دنبال آن در سال ۱۹۳۳ محصول مشابهی به نام درافت در آمریکا به بازار آمد پس از جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۶۴ شرکت پراکتد اند کمبل (P&G) محصول تاید را به بازار معرفی کرد. مواد فعال سطحی یا سورفکتانتها (surface active) با تولید جهانی ۱۴/۶ میلیون تن و ارزش ۱۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ در زمره یکی از مهمترین مواد مصرفی بوده است.

تاریخچه تولید پودر در ایران :

استفاده از پودر شوینده در ایران به دهه ۱۳۳۰ هجری شمسی بر می گردد. در حدود سالهای ۱۳۳۲ تا ۱۳۳۴ با ورود پودرهای شوینده به شهرهای بزرگ کاربرد این مواد به شکل امروزی متداول شد. رشد فرهنگ جامعه از یک سو و افزایش آگاهی استفاده کنندگان از تنوع تولیدات شوینده از سوی دیگر باعث بالا رفتن میزان مصرف محصولات شوینده شده است.

نخستین واحد تولید پودر شوینده با ظرفیت ۲۵۰ کیلوگرم در ساعت در سال ۱۳۳۲ توسط شرکت داروگر راه اندازی شد و در سال ۱۳۴۱ واحد تولیدی شرکت پاکسان با ظرفیت ۵۰۰ کیلوگرم پودر در ساعت و سومین واحد تولیدی در همان سال یعنی شرکت پاکنام (اسنو) با ظرفیت ۲۵۰ کیلوگرم در ساعت شروع به کار کردند. در آن زمان فرایند تولید شامل مخلوط کردن مواد بود و مواد اولیه کلاً از خارج وارد می گردید.

شرکت پاکسان اولین بار از طریق روش سولفوناسیون به تولید پودر های لباسشویی پرداخت و تولید اسید سولفونیک کارخانه ای به ظرفیت ۲ تن در ساعت را راه اندازی کرد. شرکت تولی پرس در سال ۱۳۵۴ اقدام به تاسیس یک واحد تولیدی با ظرفیت ۱۰ تن پودر و ۳ تن اسید سولفونیک در ساعت نمود. هم اکنون حدود ۱۵ واحد تولیدی در تولید پودر شوینده فعالیت دارند که با ظرفیت حدود ۱/۵ میلیون تن پودر در سال فعالیت دارند.

پودرهای شویند مصرفی در داخل کشور در دو نوع دستی و ماشینی تولید و عرضه می گردد که هر دو نوع شامل پودر معمولی و پودرهای خاص یا پودر با کاربری ویژه می باشد. پودر شوینده تا خردادماه سال ۱۳۸۷ جزء کالاهای مشمول تنظیم بازار بوده و دولت به جهت حمایت از مصرف کننده به تولیدکنندگان یارانه پرداخت می کرد.

تا قبل از آزادسازی قیمت پودر شوینده به دلیل پرداخت یارانه تولید پودر فقط منحصر به پودر دستی و ماشینی اکتیواتور و آنزیم دار معمولی بود و سایر انواع پودر (پودر ماشینی مخصوص البسه رنگی، مشکی، ۵ آنزیم، ۸ آنزیم و ...) تولید نمی گردید. از سال ۸۷ به بعد واحدهای تولیدی انواع دیگری از پودر مخصوصاً پودر ماشینی را تولید و عرضه نمودند. در میان واحدهای تولیدی بیشترین میزان تولید و عرضه پودرهای خاص مربوط به شرکتهای پاکشو، هنکل پاکوش، شیمیایی بهداد و پاکسان می باشد. لازم به ذکر است که در سال ۸۷ استاندارد اجباری پودر شوینده از فرمولاسیون به کارایی یا performance تغییر کرد و این

اقدام به واحدهای تولیدی در تغییر فرمولاسیون پودر برای بهره مندی از بیشترین کارایی و تولید با کمترین قیمت آزادی عمل داد. به طوریکه در حال حاضر هر یک از واحدهای تولیدی از فرمولاسیون خاص خود برای تولید پودر با کمترین بهای تمام شده استفاده می نمایند.

سرانه مصرف:

سرانه مصرف پودر شوینده کشور در سال ۹۲ حدود ۶/۸ کیلوگرم می باشد که شامل ۴/۲ کیلوگرم پودر دستی و ۲/۶ کیلوگرم پودر ماشینی است سرانه مصرف پودر شوینده در سال ۸۶ و قبل از آن (زمانی که پودر شوینده مشمول پرداخت یارانه بود) ۵/۸ کیلوگرم ، شامل ۴ کیلوگرم پودر دستی و ۱/۸ کیلوگرم پودر ماشینی بود و لذا سرانه مصرف پودر خصوصا پودر ماشینی پس از آزادسازی پودر شوینده افزایش داشته است که بدلیل استفاده از ماشین لباسشویی و افزایش رفاه عمومی می باشد سرانه مصرف پودر شوینده در کشورها متفاوت بوده بطوریکه در آلمان ، فرانسه ، ایتالیا ، آمریکا و ژاپن به ترتیب ۱۱/۸ ، ۱۱/۵ ، ۸/۵ ، ۱۲ و ۱۲ کیلوگرم می باشد در صورتی که در هند و چین به ترتیب ۲/۷ و ۲ کیلوگرم است لذا سرانه مصرف پودر در ایران نسبت به کشورهای توسعه یافته کمتر می باشد لازم بذکر است در کشورهای توسعه یافته نیز مصرف پودر کاهش یافته و مصرف مایعات لباسشویی جایگزین آن می شود .

تولید:

در سال ۱۳۹۲ معادل ۶۷۵ هزارتن پودر شوینده تولید شده است که سهم پودر دستی ۴۷۱ هزارتن و پودر ماشینی ۲۰۴ هزارتن می باشد. تولید پودر در سال ۹۲ نسبت به سال ۹۱ (۵۹۶ هزارتن) معادل ۱۳ درصد رشد نشان میدهد. تولید پودر دستی و ماشینی در سال

۹۱ به ترتیب ۳۶۴ و ۲۳۲ هزارتن می باشد که حاکی از افزایش تولید پودر دستی به میزان ۲۹ درصد و کاهش تولید پودر ماشینی به میزان ۱۳ درصد می باشد.

توزیع:

در سال ۹۲ در مجموع ۵۲۵ هزارتن پودر توزیع شده است که از این میزان ۳۲۵ هزارتن پودر دستی و ۲۰۰ هزارتن پودر ماشینی می باشد. که نسبت به توزیع سال ۹۱ (۴۶۸ هزارتن) ۱۲ درصد رشد نشان می دهد. توزیع پودر دستی نسبت به سال ۹۱ (۲۲۷ هزارتن) ۴۴ درصد رشد و توزیع پودر ماشینی نسبت به سال ۹۱ (۲۴۱ هزارتن) ۱۷ درصد کاهش نشان می دهد.

بیشترین میزان توزیع پودر توسط شرکت های پخش بصورت مویرگی صورت می پذیرد. در جدول زیر شرکتهای پخش فعال در توزیع محصولات واحدهای تولیدی نشان داده شده است.

واحد تولیدی	پاکسان	تولی پرس	کف	پاکشو	کندر	محصولات پارس	پاکنام	بهداد
شرکت پخش	به پخش	کیوان تجارت پاسارگاد	پخش داروگر	کلرنگ پخش پخش اول پیشرو آرین آنیاسان	قاسم ایران پخش البرز	قاسم ایران پخش البرز	به پخش	پیشگام لیا

صادرات:

با توجه به افزایش نرخ ارز در سالهای اخیر صادرات پودر شوینده از روند افزایشی برخوردار بوده است. قریب به اتفاق صادرات پودر مربوط به پودر دستی می باشد. در سال ۹۲ معادل ۱۶۵ هزارتن پودر توسط واحدهای تولیدی صادر شده است. که سهم پودر دستی

۱۵۷ هزارتن و پودر ماشینی ۸ هزارتن می باشد. میزان صادرات در سال ۹۲ نسبت به سال ۹۱ (۱۳۲ هزارتن) ۲۵ درصد رشد نشان میدهد. در سال ۹۱ معادل ۱۳۱ هزارتن پودر دستی و هزار تن پودر ماشینی صادر شده است.

از آنجا که ظرفیت تولید پودر شوینده در کشور مازاد بر نیاز می باشد (براساس اعلام انجمن صنایع شوینده و شورای پودر ظرفیت تولید پودر ۱/۵ میلیون تن در سال می باشد) و از طرف دیگر حضور کشورهای متقاضی برای خرید پودر با قیمت مناسب در همسایگی کشورمان، صادرات می تواند در برنامه واحدهای تولیدی قرار گیرد که در این راستا توجه به کیفیت محصول صادراتی از اهمیت خاصی برخوردار می باشد.

واردات:

با توجه به تولید انواع پودر شوینده در داخل کشور و با افزایش قیمت پودرهای وارداتی با توجه به افزایش نرخ ارز در سالهای اخیر واردات پودر شوینده محدود می باشد و براساس آمار گمرک در سال ۹۲ معادل ۸۰۸ تن پودر ماشینی و قرص ماشین ظرفشویی به ارزش ۲/۴ میلیون دلار وارد شده است که نسبت به واردات سال ۹۱ (۲۱۰۵ تن به ارزش ۹/۱ میلیون دلار) کاهش چشمگیری داشته است.

لازم به ذکر است تعرفه واردات پودر با بسته بندی ۵ کیلوگرم و پائین تر در سال ۹۲ معادل ۲۶ درصد بوده است که نسبت به سال ۹۱ ثابت می باشد و دلیل کاهش واردات افزایش نرخ ارز و مشکلات ناشی از تامین آن برای واردات می باشد. انتظار می رود با تولید پودرهای با کیفیت بالاتر در سالهای آتی و با کاهش تعرفه واردات پودرهای تولید داخل با نوع وارداتی از نظر کیفیت و قیمت رقابت پذیر باشد.

مواد اولیه:

عمده ترین مواد اولیه مورد مصرف در پودر شوینده شامل LAB و گوگرد (برای تهیه اسید سولفونیک) ، کربنات سدیم ، سولفات سدیم ، سدیم تری پلی فسفات ، زئولایت ، سیلیکات سدیم، اسانس، آنزیم، سدیم کربوکسی متیل سلولز می باشند. از آنجا که برخی مواد اولیه مورد مصرف در تولید پودر شوینده همچون اسانس، آنزیم، سدیم تری پلی فسفات و ... وارداتی می باشند با توجه به فرمولاسیون استفاده شده توسط واحد تولیدی حداقل ۱۰ درصد از بهای تمام شده پودر دستی و ۵۰ درصد از بهای تمام شده مواد اولیه پودر ماشینی وارداتی می باشد.

مهمترین ماده اولیه در تولید پودر اسید سولفونیک می باشد که از ترکیب LAB و گوگرد تولید می گردد. LAB (الکیل بنزن خطی) توسط شرکتهای سرمایه گذاری صنایع شیمیایی ایران و پتروشیمی بیستون تولید می گردد. مواد اولیه برای تولید LAB عمدتاً نفت سفید و بنزن می باشد. تولید جهانی LAB، ۳/۵ میلیون تن در سال است که ۱۰۵ هزارتن توسط شرکت سرمایه گذاری صنایع شیمیایی ایران تولید می شود. عمده نیاز صنایع شوینده توسط همین شرکت تامین گردیده و در سال ۹۲ معادل ۷۴ هزارتن LAB (بر اساس آمار ارسالی دفتر محصولات نظارت بر کالاهای غیرفلزی) توسط واحد مذکور به واحدهای سولفوناسیون فروش رفته است.

لازم به ذکر است که برخی شرکتهای تولید اسید سولفونیک (پاکینه شوی، بهداشت و شیمی پتروشیمی ایران) فاقد واحد تولید پودر بوده و واحدهای مذکور اسید سولفونیک تولیدی را به واحدهای تولید پودر فاقد واحد تولید اسید (سمبل شیمی، پارس ایده سبز، مه شویان یزد و مشک یزد) و نیز واحدهای تولیدی مایع ظرفشویی (واحدهایی که واحد تولید اسید ندارند)

بفروش می رسانند ضمن اینکه واحدهای تولید اسید سولفونیک به صادرات اسید مازاد بر نیاز داخل اقدام می نمایند .

LAB و اسید سولفونیک جزء کالاها با محدودیت صادرات بوده و صادرات آنها با مجوز اداره کل برنامه ریزی تامین، توزیع و تنظیم بازار و پس از تامین نیاز داخل صورت می پذیرد.

برای تامین کربنات و سولفات سدیم مورد نیاز واحدهای تولیدی پودر شوینده، شورای تولیدکنندگان پودر شوینده براساس میزان توزیع در ماههای گذشته سهمیه سولفات و کربنات تخصیصی برای واحدهای تولیدی پودر شوینده را محاسبه و به دفتر برنامه ریزی تامین، توزیع و تنظیم بازار ارائه می نماید تا مطابق با سهمیه تخصیص داده شده سولفات و کربنات توسط واحدهای تولیدی مواد اولیه به واحدهای تولید پودر بفروش رسد. لازم به ذکر است سولفات سدیم توسط شرکتهای املاح معدنی ایران و شرکت سولفاتیک و کربنات سدیم توسط شرکتهای کاوه سودا، کربنات سدیم و پرتوشیمی شیراز تولید و عرضه می گردد. در سال ۹۲ حدود ۱۶۶ هزارتن سولفات و ۱۰۲ هزارتن کربنات سدیم از طریق سهمیه بندی از طریق شورای پودر به واحدهای تولیدی بفروش رفته است (بر اساس اعلام شورای تولید کنندگان پودر شوینده) . لازم به ذکر است در صورت کمبود بخشی از سولفات سدیم مورد نیاز از طریق واردات تامین می گردد. براساس آمار گمرک در سال ۹۲ معادل ۱۷ هزارتن کربنات سدیم به ارزش $\frac{4}{3}$ میلیون دلار و ۹۰ هزارتن سولفات سدیم به ارزش $\frac{12}{2}$ میلیون دلار از گمرکات وارد کشور شده است. تقریباً تمامی واردات از چین و امارات متحده عربی صورت گرفته است . واردات سدیم تری پلی فسفات در سال ۹۲ حدود ۲۵ هزارتن به ارزش $\frac{28}{7}$ میلیون دلار بوده است.

قیمت :

پودر شوینده تا خرداد ماه سال ۸۷ جزء کالاهای یارانه ای محسوب شده و قیمت آن توسط سازمان حمایت تعیین می شد و برای پایین نگه داشتن قیمت آن دولت به واحدهای تولیدی یارانه پرداخت می کرد. افزایش قیمت جهانی نفت و به تبع آن افزایش قیمت مواد اولیه در سالهای ۸۵ و ۸۶ و تثبیت قیمت پودر شوینده از سال ۸۳ با توجه به طرح تثبیت قیمتها برای کالاهای اساسی و حامل های انرژی یارانه پرداختی طی سال های ۸۳ تا ۸۶ به شدت روند صعودی داشت به نحوی که یارانه پرداختی برای این کالا از ۷۵۰ میلیارد ریال در سال ۸۳ به ۲۲۸۷ میلیارد ریال در سال ۸۶ افزایش پیدا کرد و نهایتاً خرداد ماه سال ۸۷ به منظور هدفمند نمودن پرداخت یارانه ها پودر شوینده از شمول کالاهای پرداخت یارانه حذف گردید.

یارانه پرداختی به واحدهای تولیدی پودر شوینده از سال ۸۳ تا ۸۶ طبق جدول ذیل می باشد.

سال	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
یارانه پرداختی دولت (میلیارد ریال)	۷۵۰	۱۲۹۸	۱۵۳۳	۲۲۸۷

پس از آزادسازی قیمت پودر شوینده با توجه به ضروری بودن کالای مذکور قیمت آن توسط شورای پودر و با هماهنگی معاونت توسعه بازرگانی داخلی و این سازمان اعلام می گردید. در سال ۹۱ و ۹۲ نیز با توجه به افزایش نرخ ارز و به دنبال آن افزایش شدید قیمت مواد اولیه اعم از تولید داخل و وارداتی افزایش قیمت پودر شوینده در ستاد تنظیم بازار طرح و

پس از تصویب، توسط شورای پودر و انجمن صنایع شوینده، بهداشتی و آرایشی ایران به واحدهای تولیدی ابلاغ می گردید. براساس آخرین مصوبه ستاد تنظیم بازار (شماره ۶۰/۸۱۲۴۲ مورخ ۹۲/۳/۲۹) قیمت پودر شوینده دستی ۵۰۰ گرمی از ۱۰۶۰۰ ریال به ۱۲۵۰۰ ریال و پودر ماشینی آنزیم دار معمولی از ۱۶۱۵۰ ریال به ۱۸۵۰۰ ریال افزایش یافت. براساس مصوبه مذکور پودرهای ویژه که قیمت‌های آنها متفاوت و بالاتر از رقم های مذکور می باشد شامل افزایش قیمت نمی شود. با توجه به کاهش نرخ ارز و به تبع آن کاهش قیمت مواد اولیه وارداتی و به منظور افزایش رقابت پذیری و تولید محصولات با کیفیت بالاتر از مهرماه سال ۹۲ با امضای تفاهم نامه فیما بین معاونت تولید، معاونت توسعه بازرگانی داخلی و این سازمان با انجمن صنایع شوینده بهداشتی و آرایشی ایران و شورای تولیدکنندگان پودر شوینده، تنظیم بازار و نظارت بر قیمت پودر شوینده به انجمن صنایع شوینده، بهداشتی و آرایشی ایران و شورای تولیدکنندگان پودر شوینده واگذار گردید.

نظرات و پیشنهادات:

- ۱- ظرفیت مازاد بر نیاز داخل، تولید مواد اولیه اساسی در داخل کشور، وجود بازارهای منطقه ای و ... از مزایای تولید پودر شوینده در کشور می باشد و لذا فضا برای ایجاد شرایط رقابتی فراهم می باشد.
- ۲- ایجاد شرایط رقابتی با تولید محصولات کیفی و جلب رضایت مشتریان بایستی مد نظر واحدهای تولیدی باشد متأسفانه برخی واحدهای تولیدی با کاهش بهای تمام شده محصول (با کاهش کیفیت محصول) و با ارائه تخفیفات غیر متعارف به واحدهای پخش و خرده فروشی سعی در افزایش سهم خود از بازار را دارند و کمتر به رعایت حقوق مصرف کنندگان در کاهش قیمت مصرف کننده و افزایش کیفیت محصول توجه دارند.

۳- توجه به بازارهای منطقه ای برای صادرات پایدار و مداوم با تولید محصولات کیفی با توجه به ظرفیت مازاد بر نیاز داخل .

۴- اهتمام ویژه به کنترل کیفیت محصولات تولیدی برای جلب نظر و اعتماد مشتری و رقابت با محصولات وارداتی .

منابع و ماخذ:

- آمار تولید ، توزیع و صادرات پودر شوینده اخذ شده از شرکتها
- آمار اخذ شده از شورای تولید کنندگان پودر شوینده در خصوص مواد اولیه
- آمار اخذ شده از اداره کل نظارت بر کالاهای غیر فلزی در خصوص مواد اولیه
- اطلاعات موجود در اداره کل نظارت بر محصولات بهداشتی ، دارویی و تجهیزات پزشکی در خصوص پودر شوینده